

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20 051.054
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору історичних наук, професору,
декану факультету туризму
Великочому Володимирі Степановичу
(76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)

Рецензія

**доктора історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Борчука Степана Миколайовича
на дисертаційну роботу Тугая Миколи Івановича
«Етнографічна діяльність Михайла Зубрицького в контексті
регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені
Шевченка», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 032 Історія та археологія**

Актуальність дослідження полягає у потребі вивчення діяльності знакових постатей історії України, чий життєвий досвід та діяльність сприяли формуванню національної свідомості, ідентичності. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває дослідження діяльності Михайла Зубрицького – греко-католицького священника, відомого українського дослідника, археографа, історика, етнографа та фольклориста.

Дисертаційна робота Тугая Миколи Івановича «Етнографічна діяльність Михайла Зубрицького в контексті регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені Шевченка» є актуальною, зважаючи на

значення національної персоналістики, етнології, локальної історії в контексті сучасних гуманітарних досліджень.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Дисертація М. І. Тугая є самостійним ґрунтовним науковим дослідженням, яке реконструює основні етапи життя, висвітлює етнографічну діяльність Михайла Зубрицького в контексті народознавчих студій НТШ. Усі отримані автором результати є новими, достовірними та належно обґрунтованими. Дисертаційна робота побудована за проблемно-хронологічним принципом, складається зі вступу, чотирьох розділів, які містять тринадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (409 позицій) і додатків (13 найменувань).

У роботі вперше комплексно проаналізовано етнографічну спадщину Михайла Зубрицького та його внесок у розвиток етнографічного музейництва; введено до наукового обігу нові й маловідомі джерела, що розкривають окремі сфери діяльності народознавця; розроблено періодизацію життєвого шляху, наукової та громадсько-політичної діяльності етнографа. комплексно проаналізовано етнографічну спадщину Михайла Зубрицького та його внесок у розвиток етнографічного музейництва; введено до наукового обігу нові та маловідомі джерела, що розкривають окремі сфери діяльності народознавця; створено періодизацію життєвого шляху, наукової та громадсько-політичної діяльності етнографа; удосконалено: відомості щодо діяльності вченого-аматора у Науковому товаристві імені Шевченка у Львові; новий рівень розвитку отримали: матеріали, які відображають формування та становлення особистості дослідника, його громадсько-політичну та душпастирську діяльність.

Джерельну базу роботи становлять документи, що містяться у Центральному державному історичному архіві України, м. Львів, Центральному державному історичному архіві України, м. Київ, Інституті

мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України, Інституті літератури імені Т. Шевченка НАН України, Архіві актів нових, Етнографічному музею у Відні.

Практичне значення наукових результатів.

Результати роботи М.І. Тугая можна використовувати в науково-дослідницькій, навчальній та історико-краєзнавчій роботі. Проаналізований історичний матеріал, висновки та узагальнення можуть бути використані для написання праць з історії України, етнології, народознавства, з метою підготовки навчальних посібників для різних закладів освіти. Наукові напрацювання слугуватимуть основою для поглиблення знань про Бойківщину, для розробки туристичних маршрутів, музейних експозицій тощо.

Оволодіння здобувачем методології наукової діяльності.

М. І. Тугай у дослідженні використовує загальнонаукові та спеціально історичні методи, принципи науковості, об'єктивності, історизму, системності та всесторонності. Автор послуговується такими спеціальними науковими методами, як історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-системний, біографічний, просопографічний, методами етнологічних досліджень – компонентного (системного) аналізу, реконструктивного (методу пережитку) та контент-аналізу. М. І. Тугай добре володіє категоріальним та понятійним апаратом, застосовує сучасний методологічний інструментарій. Використання в дисертації цієї теоретико-методологічної основи стало підґрунтям для комплексного підходу щодо теоретичних засад роботи.

Структура і зміст дисертації.

Основні положення і висновки дисертаційної роботи викладені у 14 публікаціях, чотири з яких – у фахових виданнях України, одна – в зарубіжному науковому виданні.

Дисертація складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 275 сторінок, обсяг основного тексту становить 216 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано об'єкт та предмет дослідження, визначено мету й завдання, хронологічні й територіальні межі, наукову новизну, теоретико-методологічні засади, практичне значення, подано інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг роботи.

У першому розділі «Джерельно-історіографічна та теоретико-методологічна база роботи» проаналізовано методологію дослідження, стан наукового вивчення теми та наявної джерельної бази.

Другий розділ «Життєвий шлях о. Михайла Зубрицького» висвітлює формування світогляду та становлення особистості М. Зубрицького, його громадсько-політичну, душпастирську, науково-дослідницьку діяльність.

У третьому розділі «Духовна культура західних бойків у науковій спадщині о. Михайла Зубрицького» відображено духовну культуру західних бойків у науковій спадщині М. Зубрицького, зокрема, світоглядні уявлення та вірування, календарну і родинну обрядовість.

У четвертому розділі «Специфіка дослідження матеріальної культури Західної Бойківщини» розглянуто особливості матеріальної культури бойків: народний одяг, традиційна їжа, житлово-господарське будівництво, структуру господарства.

Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень. Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи проаналізовано сучасні результати наукових досліджень. Дисертація є завершеною науковою працею.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. Аналіз тексту дисертації М. І. Тугая свідчить про відсутність порушення

академічної доброчесності, ознак академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та інших порушень, що могло б поставити під сумнів самостійний характер виконання автором наукового дослідження.

Дискусійні положення, зауваження та рекомендації до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи зміст, аргументи та результати дисертаційного дослідження М. Тугая, вважаємо за необхідно висловити щодо них деякі зауваження та рекомендації.

1. Автор на с. 49 вказує на використання «довідкових та енциклопедичних матеріалів у дисертаційній роботі. Зокрема, були використані матеріали із «Енциклопедії історії України» [406], «Словник української мови» в 11 т. [401], «Словник української мови» у 20-ти т. [400], «Етнографічний словник» за редакцією К. Матейко». Проте М. І. Тугай не проаналізував висвітлення життя та діяльності М. Зубрицького у названих виданнях. Варто було звернути увагу на репрезентацію персоналії М. Зубрицького у енциклопедіях та довідниках, наприклад у «Енциклопедії Сучасної України».
2. Автору доцільно було визначити, що музейна діяльність НТШ сприяла формуванню експозиційних фондів, проведенню нових наукових пошуків М. Зубрицького.
3. Потребує деталізації використання просопографічного методу щодо висвітлення діяльності М. Зубрицького як греко-католицького священника.
4. У тексті дисертації трапляються неточності, різночитання, наприклад, історико-філософська секція НТШ (с. 27, 82), історично-філософська секція (с. 83).

Однак наведені пропозиції не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновки про відповідність дисертації вимогам.

Загалом дисертаційна робота М. І. Тугая «Етнографічна діяльність Михайла Зубрицького в контексті регіональних народознавчих студій Наукового товариства імені Шевченка» за змістом, формою викладу матеріалу та отриманими результатами є оригінальним авторським дослідженням, що відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21 березня 2022 р. № 341).

Подане дисертаційне дослідження є завершеною працею, в якій отримано нові обгрунтовані результати, що мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення, а її автор – Микола Іванович Тугай – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Рецензент:

доктор історичних наук,

професор кафедри всесвітньої історії

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

С. М. Борчук

